

Ministerstvo školstva Slovenskej republiky
Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie

**VZDELÁVACÍ PROGRAM
PRE GYMNÁZIÁ
PRE ŽIAKOV SO VŠEOBECNÝM INTELEKTOVÝM NADANÍM**

ISCED 3a – vyššie sekundárne vzdelávanie

**Vzdelávací program ako súčasť štátneho vzdelávacieho programu
schválilo Ministerstvo školstva Slovenskej republiky
pod číslom CD-2008-18550/39582-1:914 dňa 26. mája 2009.**

O b s a h

Úvod	3
1. Ciele vyššieho sekundárneho vzdelávania žiakov so všeobecným intelektovým nadaním	4
2. Dosiadnutý stupeň vzdelania a doklad o jeho získaní	6
3. Profil absolventa vyššieho sekundárneho vzdelávania žiakov so všeobecným intelektovým nadaním	6
4. Vzdelávacie oblasti a ich charakteristika	8
5. Charakteristika odboru vzdelávania a podmienky prijímania žiakov	22
6. Vzdelávacie štandardy	22
7. Rámcové učebné plány	23
8. Vyučovací jazyk	24
9. Organizačné podmienky na výchovu a vzdelávanie	25
10. Povinné personálne zabezpečenie	25
11. Povinné materiálno-technické a priestorové zabezpečenie	26
12. Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní	27
13. Osobitosti a podmienky na výchovu a vzdelávanie intelektovo nadaných žiakov s ďalšími špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami	28
14. Zásady a podmienky pre vypracovanie školských vzdelávacích programov	28

Úvod

Štátny vzdelávací program je podľa § 6 zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) hierarchicky najvyšším cieľovo programovým projektom vzdelávania, ktorý zahŕňa konkrétne ciele výchovy a vzdelávania, charakteristiku profilu absolventa príslušného školského stupňa, charakteristiku vzdelávacích oblastí, rámcový učebný plán a údaje o povinnom organizačnom, personálnom a materiálno-technickom zabezpečení výchovno-vzdelávacieho procesu. Štátny vzdelávací program pre materské, základné a stredné školy bol vypracovaný a schválený Ministerstvom školstva SR tak, aby podľa neho mohli školy postupovať od 1. septembra 2008. Tento programový dokument je základom, z ktorého vychádzajú štátne vzdelávacie programy pre školy pre deti a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, ktoré vstupujú do platnosti k 1. septembru 2009. Od tohto dňa majú podľa § 161 ods. 27 školského zákona pracovať aj školy pre deti alebo žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami podľa vzdelávacích programov.

Školský systém Slovenskej republiky je budovaný na základe participatívneho demokratického princípu ako model dvojúrovňového programu vzdelávania. Na štátny vzdelávací program nadväzuje na každej jednotlivej škole jej vlastný školský vzdelávací program (§ 7 zákona). Pre vypracovanie školského vzdelávacieho programu je štátny vzdelávací program záväzný (§ 6 ods. 6 pís. a). Predstavuje minimum, ktoré sa v školskom vzdelávacom programe musí objaviť; konkrétnej škole však dáva priestor, aby prostredníctvom vlastného školského vzdelávacieho programu dotvorila obsah vzdelávania podľa špecifických regionálnych a lokálnych podmienok a požiadaviek, pričom stavia na cieľoch, ktoré škole kladie spoločnosť s ohľadom na požadovanú vzdelanostnú úroveň a kultúrnu gramotnosť obyvateľov SR.

Štátne vzdelávacie programy sú vypracované osobitne pre vzdelávacie stupne stanovené Medzinárodnou štandardnou klasifikáciou vzdelávania (International Standard Classification of Education – ISCED), ktoré približne (v § 16) prevzal aj slovenský zákon o výchove a vzdelávaní:

- ISCED 0 – predprimárne vzdelávanie (v našich podmienkach materská škola),
- ISCED 1 – primárne vzdelanie (prvý stupeň základnej školy)
- ISCED 2 – nižšie sekundárne vzdelávanie (druhý stupeň základnej školy, resp. nižšie ročníky viacročného gymnázia či konzervatória – po ročník zodpovedajúci 9. ročníku ZŠ),
- ISCED 3 – vyššie sekundárne vzdelávanie (vyššie ročníky viacročného gymnázia či konzervatória, štvorročné gymnázium a ostatné stredné školy). Táto úroveň vzdelávania sa člení na tri podstupne; ISCED 3a sa týka gymnázií, ISCED 3b stredných odborných škôl s maturitou a ISCED 3c ostatných stredných odborných škôl. Školami pre žiakov so všeobecným intelektovým nadaním môžu byť štvorročné alebo osemročné gymnáziá.

Zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní vymedzuje v § 2 písm. j) a q) dieťa, resp. žiaka s nadaním ako dieťa (žiaka) so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Podmienkou je, že dieťa alebo žiak má špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby diagnostikované zariadením výchovného poradenstva a prevencie (§ 2 písm. j). Podľa § 103 ods. 1 sa výchova a vzdelávanie žiakov s nadaním uskutočňuje v školách so zameraním na rozvoj

- a) intelektového nadania detí a žiakov
 1. všeobecného intelektového nadania,
 2. špecifického intelektového nadania,
- b) umeleckého nadania detí alebo žiakov,

c) športového nadania detí alebo žiakov.

Tento štátny vzdelávací program je určený pre školy podľa § 103 ods. 1 písm. a) bod 1. školského zákona, konkrétne pre školy pre žiakov so všeobecným intelektovým nadaním na úrovni ISCED 3a. Princípy štátneho vzdelávacieho programu sú totožné s tými, ktoré možno nájsť v Štátnom vzdelávacom programe pre gymnáziá v Slovenskej republike.

Rozdiel je v tom, že vo výchovno-vzdelávacom procese treba zohľadňovať špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby nadaných žiakov. Im sa musia prispôbiť formy, metódy a techniky pedagogickej práce. Práca s intelektovo nadanými žiakmi na stupni ISCED 3a musí byť vysoko individualizovaná. Úroveň všeobecného intelektového nadania jednotlivých žiakov je rôzna (nadpriemerná, vysoká, výnimočná), v tomto veku sa už diferencuje aj na rôzne špeciálne druhy, ktoré treba vo vzdelávaní podchytiť tak, aby sa žiakom umožnila príprava na podávanie výnimočných výkonov (v škole, na súťažiach, olympiádach), ako i príprava na štúdium na vysokej škole.

V priebehu vyššieho sekundárneho vzdelávania je rovnako ako v predchádzajúcom období potrebné akceptovať osobitosti intelektovo nadaných žiakov nielen vo výkonovej oblasti, ale aj v osobnostnej sfére. V práci preto treba aplikovať aj výchovné prístupy zamerané na usmerňovanie osobnostného vývinu nadaných jedincov. Počas celého vzdelávacieho cyklu sa im zabezpečujú psychologické odborné služby.

1. Ciele vyššieho sekundárneho vzdelávania žiakov so všeobecným intelektovým nadaním

Všeobecným cieľom výchovy a vzdelávania žiakov so všeobecným intelektovým nadaním na úrovni ISCED 3a je harmonicky rozvinúť ich osobnosť, aby vedeli svoje nadanie čo najefektívnejšie ďalej rozvíjať a zhodnocovať, aby pracovali samostatne, tvorivo a so záujmom, aby sa optimálne sociálne adaptovali a boli pripravení na ďalšie vzdelávanie a osobný i sociálny život za múrmi školy.

Žiaci gymnázií majú nadobudnúť všeobecný vzdelanostný základ a kľúčové životné kompetencie. Zmyslom gymnázia je vybaviť žiakov systematickou štruktúrou poznávania, spôsobilosťou pracovať s informáciami a zaraďovať ich do zmysluplného kontextu, ako aj vytvárať nové kontexty, umožňujúce celoživotný profesijný a osobnostný rast. Predpokladom je uplatňovanie progresívnych vzdelávacích postupov, nových organizačných foriem, stratégií a metód, ktoré podporujú poznávaciu zvedavosť, tvorivé myslenie a samostatnosť žiakov.

Gymnázium pre žiakov so všeobecným intelektovým nadaním budú navštevovať predovšetkým žiaci, ktorí už absolvovali vzdelávací program pre žiakov so všeobecným intelektovým nadaním na stupňoch ISCED 1 a ISCED 2, nie je to však podmienkou. Keďže nadanie sa vyvíja individuálne, môžu sa špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby vyplývajúce z mimoriadneho nadania prejavovať aj vo vyššom veku a do gymnázia môže byť prijatý aj žiak, ktorý nižšie stupne vzdelávania absolvoval v bežnej škole podľa štandardného vzdelávacieho programu. Preto musí byť program gymnázia pre žiakov so všeobecným intelektovým nadaním dostatočne pružný, založený predovšetkým na selektívnom (podľa individuálnych výchovno-vzdelávacích potrieb) obohacovaní a zameraný na prehlbovanie poznatkov a spôsobilostí, ktoré bude žiak potrebovať v ďalšom štúdiu.

Výchovno-vzdelávací program musí počítať aj s potrebou eliminovať prípadné problémové prejavy osobnosti nadaného žiaka, ako aj s korekciou možného zdravotného či sociálneho znevýhodnenia, ktoré sa niekedy vyskytujú súbežne s nadaním. Žiaci so všeobecným intelektovým nadaním, ktorí majú aj iné druhy špeciálnych výchovno-

vzdelávacích potrieb, postupujú podľa individuálneho vzdelávacieho programu, ktorý tieto ich potreby zohľadňuje.

Konkrétnym cieľom vyššieho sekundárneho vzdelávania je rozvinutie týchto kľúčových životných kompetencií (výber vychádza z európskeho referenčného rámca kľúčových kompetencií): spôsobilosti k celoživotnému učeniu sa a sebazvdelávaniu, sociálno-komunikačné spôsobilosti, spôsobilosti v oblasti matematického myslenia, vedeckého a technického poznávania, kompetencie v oblasti informačno-komunikačných technológií, spôsobilosť tvorivo riešiť problémy, ďalej občianske, sociálne a personálne kompetencie, pracovné spôsobilosti, spôsobilosti smerujúce k iniciatívnosti a podnikaniu, ako aj spôsobilosť vnímať a chápať kultúru a vyjadrovať sa jej prostriedkami.

Čiastkové ciele gymnaziálneho vzdelávania žiakov so všeobecným intelektovým nadaním delíme (podobne ako v štátnom vzdelávacom programe pre bežné gymnáziá) do štyroch oblastí:

a) Personálne ciele:

- maximálne rozvinúť potenciál osobnostne zrieť a stať sa svojskou, samostatnou (nezávislou) a tvorivou osobnosťou,
- primerane rozvinúť svoje schopnosti, vôľové a motivačné vlastnosti,
- poznať a primerane hodnotiť vlastné pozitíva i negatíva a toto poznanie využívať pri rozhodovaní,
- mať zodpovedný vzťah k sebe a svojmu zdraviu.

b) Sociálne ciele:

- rozvinúť zmysel pre sociálnu vzájomnosť, rešpekt, toleranciu a spravodlivosť, ako aj ochotu pomáhať tým, ktorí to potrebujú,
- rozvinúť spôsobilosti potrebné pre efektívnu komunikáciu a spoluprácu,
- upevniť záujem o uchovanie národného dedičstva a súčasne akceptovať kultúrne odlišnosti,
- poznať svoje práva a povinnosti, ako aj práva a povinnosti tých druhých, a uplatňovať toto poznanie v každodennom živote.

c) Všeobecnovzdelávacie ciele:

- dosiahnuť široký kultúrny (všeobecný, najmä vedecký) vzdelanostný základ potrebný na pokračovanie vo vzdelávaní a pre ďalší osobný, sociálny a profesijný rozvoj,
- osvojiť si a využívať efektívne stratégie nadobúdania poznatkov prostredníctvom ich aktívneho vyhľadávania, osvojovania, experimentovania, samostatného spracúvania, porovnávaní a hodnotenia,
- aktívne tvoriť v oblasti svojich záujmov a rozličnými formami prezentovať výsledky svojej tvorivej činnosti.

d) Profesijno-orientačné ciele:

- rozvinúť spôsobilosti potrebné na výber optimálnej cesty ku študijnej a profesijnej kariére zodpovedajúcej individuálnym schopnostiam a záujmom,
- získať dostatok príležitostí samostatne a tvorivo uplatňovať nadobudnuté spôsobilosti v kontexte pracovnej i mimopracovnej praxe,
- upevniť motiváciu k rozvoju týchto spôsobilostí v priebehu kontinuálneho vzdelávania.

2. Dosiahnutý stupeň vzdelania

Úspešným absolvovaním celého (najmenej štvorročného a najviac osemročného) programu gymnázia, ktorý sa ukončuje predpísanou štandardnou maturitnou skúškou, získa žiak vyššie sekundárne vzdelanie stupňa ISCED 3a – úplné stredné všeobecné vzdelanie s maturitou. Pri ukončovaní stredoškolského štúdia formou maturity platia pre nadaných žiakov tie isté podmienky ako pre ostatných žiakov stredných škôl. Cieľom maturitnej skúšky je overenie vedomostí a zručností žiakov v rozsahu učiva určeného katalógom cieľových požiadaviek a overenie toho, ako sú žiaci pripravení používať získané kompetencie v ďalšom štúdiu. Od nadaných žiakov sa nevyžaduje preukázanie vyššej úrovne vedomostí, zručností a kompetencií v porovnaní so žiakmi ostatných gymnázií. Dobrovoľne môžu vykonať maturitnú skúšku aj z ďalších najviac dvoch predmetov podľa vlastného výberu. Dokladom o získanom vzdelaní je vysvedčenie o maturitnej skúške.

Absolventi gymnaziálneho vzdelávacieho programu pre žiakov so všeobecným intelektovým nadaním môžu pokračovať vo vzdelávaní na terciárnej úrovni. Program ich prednostne pripravil na vysokoškolské štúdium (ISCED 5). V prípade, že si z akýchkoľvek dôvodov zvolia inú profesijnú dráhu, môžu pokračovať v rôznych formách postsekundárneho vzdelávania (ISCED 4 – nadstavbové alebo pomaturitné štúdium), alebo vstúpiť priamo na trh práce.

3. Profil absolventa vyššieho sekundárneho vzdelávania žiakov so všeobecným intelektovým nadaním

Absolvent programu vyššieho sekundárneho vzdelávania má osvojené kľúčové kompetencie založené na socio-kultúrnych obsahoch súčasného vedeckého a technického poznania. Predstavujú všeobecnú vzdelanosť ako komplex vedomostí, schopností, spôsobilostí, hodnotových postojov a osobnostných vlastností, ktoré mu umožňujú poznávať, účinne konať, hodnotiť, dorozumievať sa s inými a porozumieť sám sebe, začleniť sa do pracovných i mimopracovných spoločenských štruktúr, ďalej sa vzdelávať a osobnostne rásť.

Kľúčové kompetencie sa formujú na základe osobnej skúsenosti; nevyjadrujú trvalý stav, ale menia svoju kvalitu a hodnotu počas celého života. Nezastarávajú ako vedomosti, ale majú potenciálnu vlastnosť neustále sa rozvíjať (a preto môžu byť základom celoživotného učenia sa a osobnej flexibility). Sú výsledkom nielen formálneho (školského) vzdelávania, ale aj neformálneho vzdelávania a neinštitucionálneho (informálneho) vzdelávania. Jednotlivé kompetencie sa navzájom prelínajú a majú nadpredmetový programový charakter. Získavajú sa ako produkt komplexného procesu vzdelávania a sebazvedávania.

Kľúčové kompetencie absolventa gymnázia pre žiakov so všeobecným intelektovým nadaním sa rozvíjajú na základe kompetencií, ktoré rozvíjal v predchádzajúcich stupňoch vzdelávania. V zásade sú totožné s kľúčovými kompetenciami, ktoré získa absolvent bežného gymnázia:

a) Kompetencia celoživotne sa vzdelávať:

- uvedomuje si potrebu autonómneho učenia sa ako prostriedku sebarealizácie a osobného rozvoja,
- vie reflektovať proces vlastného učenia a myslenia pri získavaní a spracovávaní nových poznatkov a informácií a uplatňuje rôzne stratégie učenia sa,
- vie kriticky zhodnotiť informácie a ich zdroj, tvorivo ich spracovať a prakticky využívať,

- kriticky hodnotí svoj pokrok, prijíma spätnú väzbu a uvedomuje si svoje ďalšie rozvojové možnosti.

b) Sociálno-komunikačné kompetencie:

- pri získavaní, spracúvaní a odovzdávaní informácií rôzneho typu používa všetky dostupné formy komunikácie, má adekvátny ústny a písomný prejav zodpovedajúci situácii a účelu komunikácie,
- efektívne využíva dostupné informačno-komunikačné technológie,
- vie prezentovať sám seba a výsledky svojej práce na verejnosti a používať odborný jazyk,
- vie primerane komunikovať v materinskom jazyku a v dvoch cudzích jazykoch,
- chápe význam a uplatňuje formy takých komunikačných spôsobilostí, ktoré sú základom efektívnej spolupráce založenej na vzájomnom rešpektovaní práv a povinností a na prevzatí osobnej zodpovednosti.

c) Kompetencia uplatňovať matematické myslenie a poznávať fakty a súvislosti v oblasti vedy a techniky:

- používa matematické myslenie na riešenie praktických problémov v každodenných situáciách,
- používa matematické modely logického a priestorového myslenia a prezentácie (modely, vzorce, štatistiku, diagrany, grafy, tabuľky),
- má osvojené základy prírodovednej gramotnosti, čo mu umožňuje robiť vedecky podložené úsudky, pričom vie použiť získané operačné vedomosti na úspešné riešenie problémov.

d) Kompetencie v oblasti informačných a komunikačných technológií:

- efektívne využíva informačno-komunikačné technológie pri svojom vzdelávaní, tvorivých aktivitách, projektovom vyučovaní, vyjadrovaní svojich myšlienok a postojov a pri riešení problémov reálneho života,
- nadobudol schopnosť prostredníctvom internetu a IKT získavať a spracovávať informácie v textovej aj grafickej podobe,
- vie algoritmicky myslieť a využívať tieto schopnosti v reálnom živote,
- uvedomuje si rozdiel medzi reálnym a virtuálnym svetom,
- rozumie príležitostiam a možným rizikám, ktoré sú spojené s používaním internetu a IKT.

e) Kompetencia tvorivo riešiť problémy:

- pri riešení problémov uplatňuje vhodné metódy založené na analyticko-kritickom a tvorivom myslení,
- vie sa na problémy pozrieť z rôznych uhlov a hľadať rôzne, aj netradičné postupy ich riešenia,
- formuluje argumenty a dôkazy na obhájenie riešení, ktoré navrhol,
- vie rozpoznať klady i zápory jednotlivých riešení a uvedomuje si aj potrebu zvažovať úroveň ich rizika,
- má predpoklady riešiť konflikty konštruktívne a kooperatívne.

f) Občianske kompetencie

- pozná a prijíma za svoje základné humanistické hodnoty, uvedomuje si zmysel národného kultúrneho dedičstva, uplatňuje a ochraňuje princípy demokracie,
- vyvážene chápe svoje osobné záujmy v spojení so záujmami širšej skupiny, resp. spoločnosti,
- uvedomuje si svoje práva v kontexte so zodpovedným prístupom k svojim povinnostiam, prispieva k naplneniu práv iných,
- je otvorený kultúrnej a etnickej rôznorodosti,

- zainteresovane sleduje a posudzuje udalosti a vývoj verejného života a zaujíma k nim stanoviská, aktívne podporuje udržateľnosť kvality životného prostredia.

g) Sociálne a personálne kompetencie

- uvedomuje si vlastnú identitu a buduje si svoju samostatnosť/nezávislosť ako člen celku,
- na základe sebareflexie si stanovuje ciele a priority v súlade so svojimi schopnosťami, záujmami a potrebami,
- vie efektívne spolupracovať v skupine, uvedomuje si svoju zodpovednosť v tíme, kde tvorivo prispieva k dosahovaniu spoločných cieľov,
- vie odhadnúť a korigovať dôsledky vlastného správania a konania a uplatňovať sociálne prospešné zmeny v medzosobných vzťahoch,

h) Pracovné kompetencie

- vie si stanoviť ciele s ohľadom na svoje profesijné záujmy, kriticky hodnotí svoje výsledky a aktívne pristupuje k uskutočňovaniu svojich cieľov,
- je flexibilný a schopný prijať a zvládať zmeny,
- vie získať a využiť informácie o vzdelávacích a pracovných príležitostiach.

i) Kompetencie smerujúce k iniciatívnosti a podnikavosti

- chápe princípy podnikania a zvažuje svoje predpoklady pri jeho budúcom plánovaní,
- podľa potreby flexibilne inovuje zaužívané postupy riešenia úloh,
- plánuje a realizuje nové projekty so zámerom dosiahnuť ciele, a to nielen v pracovných činnostiach, ale aj v každodennom živote.

j) Kompetencie vnímať a chápať kultúru a vyjadrovať sa jej prostriedkami

- uvedomuje si význam umenia a kultúrnej komunikácie vo svojom živote a v živote celej spoločnosti,
- orientuje sa v umeleckých druhoch a štýloch a rozumie ich hlavným vyjadrovacím prostriedkom,
- základnými prostriedkami výtvarného, hudobného a literárno-dramatického umenia sa vie vyjadrovať na vyššom stupni umeleckej gramotnosti,
- cení si a rešpektuje umenie a kultúrno-historické tradície,
- pozná pravidlá spoločenského kontaktu (etiketu) a uplatňuje ich,
- správa sa kultivovane, primerane okolnostiam a situáciám,
- je tolerantný a empatický k prejavom iných kultúr.

4. Vzdelávacie oblasti a ich charakteristika

Vzdelávacie oblasti sú okruhy, do ktorých je rozčlenený celkový obsah vzdelávania a formovania kľúčových kompetencií. Vzdelávacie oblasti majú nadpredmetový charakter. V štátnom vzdelávacom programe sú do nich začlenené vybrané učebné predmety. Škola si môže do týchto oblastí doplniť ďalšie predmety. Obsah nižšieho sekundárneho vzdelávania žiakov so všeobecným intelektovým nadaním je rozdelený do tých istých siedmich vzdelávacích oblastí ako obsah vzdelávania ostatných žiakov gymnázia.

Základné predmety v jednotlivých vzdelávacích oblastiach programu ISCED 3a sú uvedené v nasledujúcej tabuľke, za ňou nasledujú charakteristiky jednotlivých vzdelávacích oblastí.

Vzdelávacia oblasť	Učebné predmety
Jazyk a komunikácia	slovenský jazyk a literatúra
	prvý cudzí jazyk
	druhý cudzí jazyk
Matematika a práca s informáciami	matematika
	informatika
Človek a príroda	fyzika
	chémia
	biológia
Človek a spoločnosť	dejepis
	geografia
	občianska náuka
Človek a hodnoty	etická výchova*
	náboženská výchova*
	psychosociálny tréning
Umenie a kultúra	umenie a kultúra
Zdravie a pohyb	telesná a športová výchova

* O tom, v ktorom z dvoch alternatívnych predmetov vzdelávacej oblasti Človek a hodnoty sa bude žiak povinne vzdelávať, rozhoduje jeho zákonný zástupca.

Jazyk a komunikácia

Zdôrazňuje sa chápanie jazyka ako nástroja myslenia a medziľudskej komunikácie, čo sa premieta do zámerného preferovania rozvoja komunikačných kompetencií. Táto orientácia vytvára v nemalej miere podmienky pre to, aby sa v jazykovom vzdelávaní uplatnili medzipredmetové vzťahy, ktoré pomáhajú učiacemu sa chápať súvislosti vo svete, v ktorom žijú. Jazyk sa vníma ako potenciálny zdroj osobného a kultúrneho obohatenia človeka, súčasne je predpokladom pre jeho ďalšie vzdelávanie. Jazyk je znakom národnej a individuálnej identity, prostriedkom výmeny informácií a profesijnej realizácie, ako aj prostriedkom na vyjadrovanie citov a pocitov. Učenie sa jazykov podporuje otvorenejší prístup k ľuďom. Jazyková príprava žiakov má zodpovedať požiadavkám kladeným na moderného európskeho demokratického občana pripraveného na život v spojenej Európe. Rozvoj jazykových a komunikačných kompetencií je dôležitý pre podporu mobility v rámci Európskej únie, umožňuje občanom plne využívať slobodu pracovať a študovať doma alebo v niektorom z jej členských štátov.

V jazykovom vzdelávaní sa kladú do popredia ciele rozvíjania komunikačných spôsobilostí žiakov. Oproti minulosti sa výrazne posilnil komunikatívno-zážitkový model vyučovania jazyka a naopak oslabila sa tendencia vyučovať jazyk ako vednú disciplínu – lingvistiku. Jazykovedný obsah sa zredukoval v prospech aktivít žiakov, ktorí majú v čo najväčšom rozsahu interpretačno-hodnotiacim spôsobom pracovať s jazykovými

komunikátmi. Najväčší akcent sa pritom kladie na vlastnú tvorbu jazykových prejavov, prácu s informáciami, čitateľskú gramotnosť, schopnosť argumentovať a pod.

V literárnej výchove sa zmenilo tematické usporiadanie – opustila sa faktografická orientácia a literárnohistorická štruktúra. Primárnym stáva rozvoj schopností žiaka osvojovať si svet a zmocňovať sa ho esteticko-umeleckými prostriedkami. Obsah je zameraný na analyticko-interpretáčnej činnosti. V najvšeobecnejšom zmysle sa orientuje na dve činnosti: recepciu umeleckého textu a literárnu tvorbu. Vo všetkých zložkách predmetu slovenský jazyk a literatúra sa uplatňuje konštruktivistický prístup k učeniu, v ktorom sa žiak stáva učiacim sa subjektom.

Žiaci škôl pre žiakov so všeobecným intelektovým nadaním si na úrovni ISCED 3a osvojujú dva cudzie jazyky – angličtinu a jeden z nasledujúcich jazykov: ruský, nemecký, francúzsky, španielsky alebo taliansky. V prvom cudzom aktívne pristupujú k získavaniu vedomostí nielen na hodinách cudzieho jazyka, ale i prostredníctvom všetkých dostupných médií (v rámci samoštúdia) v zhode so svojimi osobnými záujmami a profesijnou orientáciou. Predpokladá sa, že žiak bude k osvojovaniu si cudzieho jazyka pristupovať vedome a cielene. To mu umožňuje, aby sa na základe vlastného uváženia rozhodol, do akej miery bude cudzí jazyk v budúcnosti používať.

Druhý cudzí jazyk si žiak osvojuje v rozsahu, ktorý mu umožňuje rozumieť písanému i hovorenému textu týkajúcemu sa bežných každodenných situácií. Obsah vlastnej výpovede je limitovaný žiakovou aktívnou slovnou zásobou, ktorá ho núti hľadať vhodné slová a štylizovať svoje myšlienky tak, aby pomocou slov, ktoré pozná, vyjadril to, čo vyjadriť chce. Predpokladá sa uvedomelý prístup žiaka k osvojovaniu si cudzieho jazyka. To mu umožňuje, aby sa na základe vlastného uváženia rozhodol, do akej miery bude cudzí jazyk v budúcnosti používať a sám si zvolil úroveň náročnosti.

Podľa *Spoločného európskeho referenčného rámca pre jazyky* sa pri osvojovaní si a používaní jazyka rozvíja celý rad kompetencií. Učiaci sa využívajú všeobecné kompetencie, ale aj celý rad komunikačných jazykových kompetencií, ktoré spolupôsobia v rozličných kontextoch a v rôznych podmienkach. Pri rečových činnostiach, počúvaní, čítaní a písaní žiak vytvára a prijíma texty vo vzťahu k témam z konkrétnych i abstraktných oblastí. Pritom vedome využíva tie stratégie učenia, ktoré sa mu zdajú na splnenie úloh najvhodnejšie. Kľúčové kompetencie, resp. procesy, ktoré sa vo vzdelávacej oblasti Jazyk a komunikácia rozvíjajú, sú: jazyková perцепcia (počúvanie a čítanie s porozumením) a expresia (zrozumiteľné hovorenie a písanie). Osvojenie si príslušných kompetencií zabezpečuje, aby žiak

- vedel riešiť každodenné životné situácie v cudzej krajine a pomôcť pri riešení takýchto situácií cudzincom, ktorí sú v jeho vlastnej krajine,
- bol schopný vymieňať si informácie a nápady s mladými ľuďmi a dospelými, ktorí hovoria a sprostredkujú mu svoje myšlienky a pocity v jazyku, ktorý si osvojuje,
- lepšie chápal spôsob života a myslenia iných národov a ich kultúrne dedičstvo.

Vo vzdelávacej oblasti Jazyk a komunikácia sa pracuje s nasledovnými jazykovými rovinami:

- fonetická a fonologická,
- lexikologická,
- morfématická a morfológická,
- syntaktická,
- štylistická.

Jazykovým a literárnym vzdelávaním sa dosahujú tieto čiastkové ciele:

- osvojenie si vedomostí a spôsobilostí, ktoré umožnia vzdelávať sa po celý život a zaujať aktívne miesto v socio-kultúrnom prostredí,
- príprava na zodpovedné občianstvo, participovanie na rozvoji demokratickej spoločnosti, pluralizmus a kultúrnu otvorenosť,
- zaručenie rovnakých šancí a sociálnej emancipácie pre všetkých žiakov,
- pochopenie jazyka ako zjednocujúceho činiteľa národného spoločenstva, v ktorom sa odráža historický a kultúrny vývoj národa, a zároveň ako dôležitého prostriedku celoživotného vzdelávania,
- vnímanie a postupné osvojovanie si jazyka ako bohatého mnohotvárneho nástroja získavania a odovzdávania informácií, vyjadrovania vlastných postojov a názorov,
- zvládnutie základných pravidiel medziľudskej komunikácie v konkrétnom kultúrnom prostredí, nadobudnutie pozitívneho vzťahu k jazyku v rámci interkultúrnej komunikácie;
- nadobudnutie pozitívneho vzťahu k slovesným umeleckým dielam, k literatúre a ďalším druhom umenia, ktoré vychádzajú z umeleckých textov, k vlastným čitateľským zážitkom,
- rozvíjanie emocionálneho a estetického cítenia a vnímania,
- pestovanie vedomia jazykovej príslušnosti k istému etniku, pocitu jazykovej príbuznosti a spolupatričnosti s inými etnikami,
- zvyšovanie jazykovej kultúry osvojením si normy spisovného jazyka, kultivovanie ústnych i písomných jazykových prejavov,
- podpora sebadôvery.

Matematika a práca s informáciami

Oblasť zahŕňa učebné predmety matematika a informatika. Učebný predmet matematika rozvíja matematické myslenie, ktoré je potrebné pri riešení rôznych problémov v každodenných situáciách, kedy je vhodné používať matematické modely myslenia (logické a priestorové myslenie) a prezentácie (vzorce, modely, diagramy, grafy, tabuľky). Žiaci majú získavať nové vedomosti prostredníctvom riešenia úloh s rôznorodým kontextom, tvoriť jednoduché hypotézy a skúmať ich pravdivosť, adekvátne používať rôzne spôsoby reprezentácie matematického obsahu. Rozvíjajú sa ich schopnosti orientovať sa v rovine a v priestore, algoritmické myslenie, schopnosti pracovať s návodmi a tvoriť ich. Osvojujú si správne používanie matematickej terminológie a symboliky, spôsobilosť matematizovať reálne situácie tvorbou matematických modelov.

Obsah vyučovania matematiky na gymnáziu organicky nadväzuje na obsahy sprostredkované základnou školou, najmä na učivo z algebry, štatistiky, kombinatoriky a pravdepodobnosti, na učivo o funkciách a postupnostiach. Geometrické učivo je obohatené o analytickú geometriu a ďalšie témy.

Vyučovanie matematiky vhodnými organizačnými formami a metódami má rozvíjať funkčné a kognitívne kompetencie i metakognitívne kompetencie žiakov. Prostredníctvom matematických činností tiež možno rozvíjať spôsobilosti súvisiace s procesom aktívneho a samostatného učenia sa, schopnosť komunikovať a spolupracovať v skupine pri riešení problému, ako aj ďalšie kompetencie potrebné v praktickom živote. Matematika je pritom prezentovaná ako súčasť ľudskej kultúry a silný a nevyhnutný nástroj spoločenského pokroku.

Vyučovanie matematiky sa zameriava na rozvoj matematických kompetencií, ako ich formuloval Európsky parlament. Jeho cieľom je:

- rozvinúť matematické poznatky v činnostiach s matematickými objektmi tak, aby sa budovali kompetencie potrebné v životnej praxi,
- rozvinúť presné myslenie a schopnosť argumentovať v rôznych prostrediach, rozvinúť algoritmické myslenie,

- poskytnúť informácie dokumentujúce uplatnenie matematiky pri rozvoji spoločnosti,
- docieľiť súhrnnú matematickú gramotnosť, ktorá patrí k všeobecnému vzdelaniu kultúrneho človeka.

Vzdelávací obsah matematiky je rozdelený do piatich tematických okruhov:

- čísla, premenné a početové výkony s číslami,
- vzťahy, funkcie, tabuľky, diagramy,
- geometria a meranie,
- kombinatorika, pravdepodobnosť, štatistika,
- logika, dôvodenie, dôkazy.

Učebný predmet Informatika rozširuje a prehľbuje vedomosti žiakov z predchádzajúceho stupňa vzdelávania. Obsah učiva je koncipovaný tak, aby sa žiaci oboznámili so základnými pojmami, postupmi a prostriedkami informatiky ako vednej disciplíny pretransformovanými do didaktického systému a pochopili základné techniky používané pri práci s informáciami v počítačových systémoch. Vyučovanie rozvíja logické a algoritmické myslenie, schopnosť analyzovať, syntetizovať, zovšeobecňovať, hľadať vhodné stratégie riešenia problémov a overovať ich v praxi. Vedie k presnému vyjadrovaniu myšlienok a postupov a ich zaznamenávaniu vo formálnych zápisoch, ktoré slúžia ako všeobecný prostriedok komunikácie. Buduje informatickú kultúru, t. j. vychováva žiakov k efektívnemu využívaniu prostriedkov informačnej spoločnosti rešpektujúc právne a etické zásady používania informačných technológií a produktov.

Vzdelávací obsah informatiky je rozdelený na päť tematických okruhov:

- informácie okolo nás,
- komunikácia prostredníctvom IKT,
- postupy, riešenie problémov, algoritmické myslenie,
- princípy fungovania IKT,
- informačná spoločnosť.

Ciele vyučovania informatiky sú nasledovné:

- rozvinúť schopnosti logicky a algoritmicky myslieť,
- rozvinúť schopnosti komunikovať a kooperovať,
- položiť základ schopnostiam potrebným pre výskumnú prácu,
- osvojiť si základné pojmy a postupy informatiky,
- naučiť sa efektívne používať prostriedky informatiky,
- osvojiť si informatickú kultúru,
- rešpektovať právne a etické zásady používania informačných technológií a produktov.

Človek a príroda

V rámci tejto vzdelávacej oblasti majú žiaci gymnázia hľadať zákonitú súvislosť medzi pozorovanými vlastnosťami prírodných objektov a procesov, ktoré nás obklopujú v každodennom živote. Porozumenie podstate javov a procesov v prírode vyžaduje interdisciplinárny prístup, teda aj úzku spoluprácu jednotlivých prírodovedných odborov. Vzdelávacia oblasť Človek a príroda má preto žiakom sprostredkovať poznanie, že neexistujú bariéry medzi jednotlivými úrovňami organizácie prírody a odhaľovanie jej zákonitostí je možné len prostredníctvom koordinovanej spolupráce všetkých prírodovedných odborov s využitím IKT. Prírodovedné poznatky sú prezentované ako neoddeliteľná a nezastupiteľná súčasť kultúry ľudstva.

Cieľom vzdelávacej oblasti je dať žiakom základy prírodovednej gramotnosti, ktorá im umožní robiť prírodovedne podložené úsudky a používať získané operačné vedomosti na úspešné riešenie problémov. Žiaci majú:

- porozumieť prírodným aspektom vplyvujúcim na život človeka a vedieť vysvetliť prírodné javy vo svojom okolí,
- mať pozitívny vzťah k prírodovednému poznaniu a chápať jeho význam pre jednotlivca i pre spoločnosť,
- osvojiť si niektoré základné pojmy, zákony a metódy prírodných vied,
- osvojiť si základné postupy, ktorými prírodné vedy získavajú nové poznatky,
- vedieť získavať informácie o prírode a jej zložkách prostredníctvom vlastných pozorovaní a experimentov v laboratóriu i v prírode,
- vedieť pracovať s grafmi, tabuľkami, schémami, obrázkami, náčrtmi, mapami,
- využívať prostriedky IKT pri vyhodnocovaní a spracúvaní získaných údajov,
- vytvárať si vlastný úsudok o tých aspektoch prírodovedných poznatkov, ktoré sú dôležité pre život spoločnosti.

Vzdelávacia oblasť sa realizuje prostredníctvom základných učebných predmetov biológia, fyzika a chémia, ako aj v rámci prierezovej témy environmentálna výchova. K rozvíjaniu prírodovednej gramotnosti prispieva aj geografia a predmety vzdelávacej oblasti Matematika a práca s informáciami.

Človek a spoločnosť

Hlavnou úlohou vzdelávacej oblasti Človek a spoločnosť je rozvíjať aktívny prístup žiakov k reflektovaniu minulej i súčasnej spoločenskej skutočnosti z lokálnej, regionálnej, celoslovenskej, európskej a celosvetovej perspektívy. Vzdelávaciu oblasť tvoria učebné predmety dejepis, geografia a občianska náuka, no jej témy sa prelínajú aj vzdelávacími oblasťami Človek a hodnoty, Umenie a kultúra, súvisia s prierezovou témou Multikultúrna výchova a ďalšími predmetmi a témami.

Vzdelávanie v oblasti Človek a spoločnosť zoznamuje žiakov s najvýznamnejšími historickými, geografickými a spoločenskými procesmi a javmi, ktoré sa premietajú do každodenného života. Učí ich vnímať svet integrujúco vo vzájomnom vzťahu medzi prírodou a spoločnosťou. Žiaci získavajú poznatky o minulosti vlastného národa i národov Európy a sveta, poznávajú prírodné a spoločenské charakteristiky svojej vlasti a regiónov sveta, budujú si občianske postoje. Oboznamujú sa so spôsobom života a tradíciami ľudí v rôznych častiach sveta, so svetom detí i dospelých, osvojujú si pravidlá a normy správania doma, v škole a na verejnosti. Učia sa orientovať v historickom čase a geograficko-spoločenskom priestore a pochopiť vlastné miesto a úlohu v spoločnosti. Získavajú vzťah k vlasti a súčasne si upevňujú vedomie príslušnosti k európskemu civilizačnému a kultúrnemu prostrediu.

V kontexte s aktuálnymi integračnými procesmi prispieva vzdelávacia oblasť k vnímaniu národných, európskych a globálnych súvislostí. Súčasťou týchto reflexií je podpora vedomia neopakovateľnosti a jedinečnosti každého človeka, budovanie úcty k výtvorom predchádzajúcich generácií ako základu pre zodpovedný a aktívny prístup k životu v demokratickej spoločnosti. Vzdelávacia oblasť sa zaoberá väzbami ľudskej spoločnosti a prírody, ale aj problematikou človekom vytvoreného prostredia. Učí žiakov adekvátne reagovať na zmeny v ich životnom prostredí a pomáha im pochopiť ich a riešiť. Vedie žiakov k úcte k vlastnému národu, k rozvíjaniu vlastenectva ako súčasť historického vedomia. Súčasne posilňuje úctu k iným národom a etnikám, ako aj rešpekt ku kultúrnym a iným odlišnostiam. Dôležitou súčasťou vzdelávania v tejto oblasti je prevencia rasistických, xenofóbnych a extrémistických postojov, výchova k tolerancii a rešpektovaniu ľudských práv,

k rovnosti mužov a žien a výchova k úcte k prírodnému a kultúrnemu prostrediu. Výchova a vzdelávanie rozvíja myšlienkové operácie, praktické zručnosti a vedomie vlastnej identity žiaka, prispieva k uchovaniu kontinuity tradičných hodnôt našej spoločnosti.

Ciele pri vytváraní kľúčových kompetencií prostredníctvom výchovy a vzdelávania v oblasti Človek a spoločnosť sú nasledujúce:

- osvojenie a zvnútornenie noriem spoločenského správania a občianskeho spolužitia,
- rešpektovanie hodnoty pozitívnych medziľudských vzťahov,
- úcta k vlastnému národu i k iným národom a národnostiam a kresťanským tradíciám,
- pochopenie historickej časovej a priestorovej orientácie,
- získanie spôsobilosti poznávať a kriticky hodnotiť historický materiál,
- získanie historických vedomostí z národných a svetových dejín,
- pochopenie príčin a dôsledkov historických udalostí,
- práca s informáciami o Slovenskej republike ako časti Zeme a o Zemi ako celku,
- porozumenie premenám v krajine, ktoré podmieňuje človek,
- zvládnutie čítania a interpretácie obrázkov, fotografií, grafov, tabuliek, prierezov, schém a diagramov ako prostriedkov geografie,
- zvládanie bežných situácií v osobnom i občianskom živote,
- nájdenie vlastného miesta a roly v spoločnosti,
- orientovanie sa v aktuálnom verejnom živote Slovenskej republiky i vo svete,
- pochopenie podstaty demokracie, práv a povinností občanov, rozpoznanie protiprávneho konania a uvedomenie si jeho dôsledkov,
- vnímanie problémových situácií, rozpoznanie problémov a ich riešení,
- kultivované vyjadrovanie a obhajovanie vlastných myšlienok, názorov, a postojov,
- spracovávanie projektov a prezentácia ich výsledkov,
- úcta k vlastnému národu i k iným národom a národnostiam,
- pochopenie a rešpektovanie kultúrnych, náboženských a iných odlišností ľudí a spoločností,
- využívanie bežných informačných a komunikačných prostriedkov,
- vybudovanie kladného vzťahu ku všetkým humánnym a demokratickým hodnotám,
- posilnenie vlastnej identity ako sebavedomého občana svojej vlasti, Európy a príslušníka ľudského rodu.

Človek a hodnoty

Vzdelávacia oblasť Človek a hodnoty sa zameriava na budovanie a kultiváciu duševného, duchovného a sociálneho rozmeru žiakov. Napomáha im postupne si vytvárať takú hodnotovú orientáciu, aby ako dospelí jedinci bol prínosom pre ľudské spoločenstvo.

Cieľom je vychovať osobnosť s vlastnou identitou a hodnotovou orientáciou, v ktorej úcta k človeku a k prírode, spolupráca, prosociálnosť a národné hodnoty zaujímajú významné miesto. Plnenie tohto cieľa sa nedosahuje iba poskytovaním informácií o morálnych zásadách, ale najmä zážitkovým učením, ktoré účinne podporuje pochopenie a zvnútornenie mravných noriem a napomáha osvojenie správania, ktoré je s nimi v súlade. Výchova a vzdelávanie pripravuje mladých ľudí pre život v tom zmysle, aby raz ako dospelí prispeli k vytváraniu harmonických a stabilných vzťahov v rodine, na pracovisku, medzi spoločenskými skupinami, v národe a medzi národmi.

Formovanie osobnosti v rámci oblasti Človek a hodnoty sa realizuje v jednom z dvoch povinne voliteľných učebných predmetov – etická výchova alebo náboženská výchova, ku ktorým na gymnáziu pribúda povinný predmet psychosociálny tréning.

Povinne voliteľný učebný predmet etická výchova sa v prvom rade zameriava na výchovu k prosociálnosti, ktorá sa odráža v morálnych postojoch a v regulácii správania žiakov. Jej súčasťou je aj usmerňovanie rozvoja sociálnych spôsobilostí – otvorenej komunikácie, empatie, pozitívneho hodnotenia iných, ako aj podpora mentálnej hygieny. Etická výchova sa tak podieľa na primárnej prevencii porúch správania a učenia. K cieľom etickej výchvy patrí:

- rozvoj sebaúcty, autonómneho cítenia a myslenia,
- budovanie schopnosti hodnotiť, zaujímať stanoviská, rozlišovať dobro od zla,
- osvojenie si spôsobilosti efektívne komunikovať,
- pochopenie zmyslu dobrých medziľudských vzťahov a poznanie zásad, na ktorých sa dajú budovať,
- zvnútorňovanie prosociálnych hodnôt, postojov a sociálnych noriem,
- rozvinutie prosociálneho správania,
- rozvíjanie ďalších sociálnych spôsobilostí,
- akceptovanie spoločenskej a kultúrnej rôznorodosti a tolerancia odlišných názorov, presvedčení a kultúrnych prejavov.

Povinne voliteľný učebný predmet náboženská výchova vedie žiakov na ceste k náboženskému poznaniu, formuje ich náboženské vyznanie, svedomie a osobnú vieru ako prejav náboženského myslenia a identity človeka. Učebné osnovy náboženskej výchovy rímskokatolíckeho náboženstva schvaľuje v zmysle zmluvy s Vatikánom Konferencia biskupov Slovenska. Ciele náboženskej výchovy sú:

- formovanie spoločenstva žiakov,
- rozvíjanie reflexie Boha, významu sveta, zmyslu a hodnoty života a noriem pre konanie človeka,
- nachádzanie odpovedí na základe zjavenia a viery cirkvi,
- oboznamovanie sa so skutočnosťou viery a s posolstvom, na ktorom sa viera zakladá, a napomáhanie prostredníctvom uvažovania rozumom zdôvodniť vieru,
- prijímanie osobných rozhodnutí vo vzťahu k iným konfesiam a náboženstvám, k svetonázorom a ideológiám,
- pochopenie a toleranciu voči rozhodnutiam druhých,
- motiváciu k osobnému náboženskému životu a k zodpovednému konaniu v cirkvi a v spoločnosti.

Základným poslaním psychosociálneho tréningu je rozvíjať emocionálnu (personálnu) inteligenciu a sociálno-emocionálne kompetencie žiakov a naučiť ich uplatňovať získané spôsobilosti v rodinnom, partnerskom, manželskom a pracovnom živote. Efektívne tak nadväzuje na etickú výchovu, pričom využíva prostriedky sociálnej psychológie a zážitkového učenia. Cieľom psychosociálneho tréningu je:

- rozvíjať schopnosť empatie,
- vedieť odhadnúť prežívanie a možný spôsob reagovania druhého človeka,
- naučiť sa poznať vlastné osobnostné vlastnosti a uvedomovať si ich,
- naučiť sa adekvátne a efektívne reagovať v situácii záťaže, stresu, krízy,
- učiť sa efektívne riešiť bežné partnerské, rodinné a pracovné konflikty,
- rozpoznať únikové, agresívne a asertívne prejavy správania iných osôb,
- vedieť presadzovať svoje požiadavky, návrhy, názory, postoje asertívne tak, aby to druhých nezraňovalo,
- poznať neverbálne prejavy komunikácie, naučiť sa ich čítať a uplatňovať,
- tolerovať názory, správanie a prežívanie iných s ohľadom na ich vek, pohlavie, vzdelanie, etnickú, politickú, náboženskú príslušnosť a na ich osobnostné charakteristiky.

Umenie a kultúra

Táto vzdelávacia oblasť rozvíja žiakovo povedomie vlastnej kultúrnej identity, jeho kultúrno-historické vedomie, ako aj schopnosť rešpektovať a tolerovať hodnoty iných kultúr. Kultivuje vizuálnu, sluchovú, jazykovú a pohybovú gramotnosť a tvorivosť.

Žiaci sa učia využívať základné kultúrne nástroje na kultivovanú komunikáciu, rozlišovať rôzne súčasti kultúry (umenie, veda, náboženstvo, šport) a rozumieť ich súvislostiam. Učia sa rozlišovať hlavné umelecké druhy, ich médiá, formy, hlavné tendencie a štýly, vyjadrovacie prostriedky, základné kompozičné princípy, verbalizovať svoje estetické zážitky z vnímania umeleckých diel, chápať význam estetickej činnosti v každodennom živote, chápať význam umenia v živote jednotlivca a spoločnosti. Učia sa chápať význam kultúrnych a umeleckých pamiatok, ako aj súčasnú umeleckú a kultúrnu tvorbu. Rozvíja sa záujem žiakov o kultúrne dedičstvo vlastného regiónu, národa a štátu, zoznamujú sa s kultúrou iných národov, rozvíjajú sa ich interkultúrne kompetencie pre komunikáciu a spoluprácu s príslušníkmi iných kultúr.

Prostredníctvom vzdelávacieho obsahu tejto oblasti sa formujú tiež samostatné a zodpovedné postoje k súčasnej kultúrnej ponuke, k móde a k subkultúram, rozvíja sa kritické myslenie vo vzťahu k ponuke masmédií a k iným súčasným kultúrnym procesom. Žiaci si osvojujú pravidlá etikety a schopnosť komunikovať na ich základe.

V priebehu vyššieho sekundárneho vzdelávania sa žiaci oboznamujú s viacerými druhmi umenia, zoznamujú sa s ich miestom v kultúre a postupne sa rozvíja ich komplexné vnímanie umenia a kultúry v súvislostiach súčasných kultúrnych procesov. Vo výchove a vzdelávaní sa využíva metóda kombinácie skúsenosti postavená na osobnom zážitku, reflexii vlastnej skúsenosti a aktívnej aplikácii poznatkov, čo vedie k ďalšiemu rozvoju v tejto oblasti.

Vo vyššom sekundárnom stupni vzdelávania sa oblasť Umenie a kultúra realizuje prostredníctvom rovnomenného povinného predmetu, k napĺňaniu jej cieľov však svojím obsahom prispievajú aj literárna výchova, dejepis, geografia, etická výchova a tiež prierezová téma multikultúrna výchova.

K cieľom vzdelávacej oblasti Umenie a kultúra patrí:

- upevniť vedomie vlastnej kultúrnej identity, rozvíjať vlastné kultúrno-historické vedomie,
- ďalej kultivovať vizuálnu, sluchovú, jazykovú a pohybovú gramotnosť,
- vedieť kreatívne vyjadrovať vlastné myšlienky, skúsenosti a emócie vybranými prostriedkami rôznych umení,
- rozlišovať rôzne súčasti kultúry (umenie, veda, náboženstvo, šport a i.), rozumieť ich úlohu v živote jednotlivca a spoločnosti,
- rozlišovať hlavné umelecké druhy,
- vedieť opísať svoje estetické zážitky z vnímania umeleckých diel,
- chápať význam estetických faktorov a estetickej činnosti v každodennom živote, ako aj význam umenia v kultúre a v živote jednotlivca a spoločnosti,
- chápať význam kultúrnych a umeleckých pamiatok,
- rozumieť súčasnej umeleckej a kultúrnej tvorbe,
- zaujímať sa o kultúrne dedičstvo svojho regiónu, národa a štátu a zoznamovať sa s kultúrou iných národov a regiónov,
- získavať informácie o miestnom, národnom, európskom a svetovom kultúrnom dedičstve, vedieť ich spracovať a kriticky vyhodnocovať,
- mať vedomosti o významných umeleckých dielach z európskej tradície,
- vážiť si celosvetové kultúrne dedičstvo, kultúrne a umelecké hodnoty rôznych svetových kultúr, rešpektovať a tolerovať hodnoty iných kultúr,

- poznať pravidlá etikety, vedieť na ich základe kultúrne komunikovať,
- zaujímať zodpovedné postoje k súčasnej kultúrnej ponuke, k móde a k subkultúram,
- uplatňovať kritické myslenie voči mediálnej ponuke a iným súčasným kultúrnym procesom,
- vedieť používať základné interkultúrne kompetencie pri komunikácii s príslušníkmi iných kultúr.

Zdravie a pohyb

Vzdelávacia oblasť Zdravie a pohyb vytvára priestor na uvedenie si potreby celoživotnej starostlivosti o vlastné zdravie a jej realizáciu. Žiaci si osvojujú teoretické vedomosti a získavajú praktické skúsenosti v prístupe k zdraviu prostredníctvom rôznych pohybových aktivít, telesnej výchovy, športovej činnosti a aktivít v prírodnom prostredí. Vzdelávanie poskytuje základné informácie o biologických, fyzických, pohybových, psychologických a sociálnych základoch zdravého životného štýlu. Žiak získa kompetencie, ktoré súvisia s poznaním vlastného tela a starostlivosťou oň, pohybovým rozvojom, zdatnosťou a zdravím, teda dôležité kompetencie určujúce kvalitu budúceho života v dospelosti. Osvojí si postupy ochrany a upevnenia zdravia, princípy prevencie proti civilizačným ochoreniam, metódy rozvoja pohybových schopností a pohybovej výkonnosti. Žiaci so zdravotným oslabením alebo zdravotným postihnutím sa oboznamujú s možnosťami úpravy svojich problémov prostredníctvom primeraného pohybu. Uvedomia si, že pohyb je dôležitou súčasťou komplexného rozvoja človeka, prevencie zdravotných porúch a redukcie ich prejavov. Získaný komplex predmetových a kľúčových kompetencií spolu s osvojenými telovýchovnými a športovými zručnosťami by sa mal stať v konečnom dôsledku súčasťou životného štýlu.

Vzdelávacia oblasť sa realizuje v predmete telesná a športová výchova formou vyučovania telesnej výchovy a športovej výchovy, integrovanej telesnej a športovej výchovy, alebo zdravotnej telesnej výchovy. Témy vzdelávacej oblasti sú obsiahnuté aj v predmetoch biológia, etická výchova a v prierezových témach Environmentálna výchova a Ochrana života a zdravia.

Vzdelávanie v predmete telesná a športová výchova je rozdelené do štyroch modulov:

- zdravie, pohyb, výživa,
- význam pohybových aktivít pre udržanie zdravia, prevencia ochorení a zdravotných rizík,
- športová činnosť, pohybová výkonnosť,
- telesná zdatnosť, zdravý životný štýl.

Všeobecným cieľom telesnej a športovej výchovy je zvyšovať pohybovú gramotnosť žiakov. To znamená podporovať rozvoj všeobecnej pohybovej výkonnosti a zdatnosti žiakov, umožniť im, aby si osvojili, zdokonaľovali a upevňovali správne pohybové návyky a zručnosti, rozvíjali svoje kondičné a koordinačné schopnosti, zvyšovali aktivitu v starostlivosti o zdravie, nadobúdali vedomosti o motorike svojho tela, vedomosti z telesnej výchovy a športu, utvorili si trvalý vzťah k pohybovej aktivite, telesnej výchove a športu v nadväznosti na osobné záujmy a individuálne potreby ako súčasť zdravého životného štýlu, ktorý je predpokladom celoživotnej starostlivosti o vlastné zdravie.

Špecifickým cieľom je, aby žiaci:

- porozumeli zdraviu ako subjektívnej a objektívnej hodnotovej kategórii, prebrali zodpovednosť za svoje zdravie,
- vedeli hodnotovo rozlišovať základné determinanty zdravia, pohybovej gramotnosti jednotlivca,

- osvojili si vedomosti a zručnosti, ktoré súvisia so starostlivosťou o svoje telo, s aktívnym pohybovým režimom, s osobným športovým výkonom, zdravým životným štýlom a zdravím,
- vedeli aplikovať a naplánovať si spôsoby rozvoja pohybových schopností pri zlepšovaní svojej pohybovej výkonnosti a telesnej zdatnosti,
- porozumeli pozitívnemu pôsobeniu špecifických pohybových činností pri zdravotných poruchách a zdravotných oslabeniach, pri prevencii proti rozvoju civilizačných ochorení,
- boli schopní zhodnotiť svoje pohybové možnosti, zorganizovať si svoj pohybový režim a zapojiť sa do spoluorganizovania športovej činnosti pre iných,
- rozumeli vybraným športovým disciplínam, vzdelávacej, výchovnej, socializačnej a regeneračnej funkcii športových činností,
- osvojili si poznanie, že prevencia je hlavný nástroj ochrany zdravia, a získali zručnosti potrebné pre poskytnutie prvej pomoci,
- racionálne konali pri prekonávaní prekážok v situáciách osobného a verejného ohrozenia.

Povinnou súčasťou štátneho vzdelávacieho programu sú okrem vzdelávacích oblastí tiež tzv. **prierezové témy**, ktoré sa vzdelávacími oblasťami prelínajú. Odrážajú aktuálne problémy súčasnosti, slúžia na zdôraznenie aplikačného charakteru preberaného učiva, prispievajú ku komplexnosti vzdelávania žiakov a pozitívne ovplyvňujú proces utvárania a rozvíjania kľúčových kompetencií (spôsobilostí) žiakov.

Prierezové témy možno vyučovať v rámci jednotlivých učebných predmetov, alebo formou kurzov, prípadne samostatných predmetov zaradených v rámci voliteľných hodín v školskom vzdelávacom programe. Jednou z prierezových tém je tvorba projektu (na ľubovoľnú tému). Avšak pri vzdelávaní žiakov so všeobecným intelektovým nadaním možno vypracúvanie projektov a ich prezentáciu pokladať za mimoriadne vhodnú formu vyučovania všetkých povinných prierezových tém, ako aj ďalších tém, ktoré si škola zaradi do svojho vzdelávacieho programu, alebo ktoré navrhnu samotní žiaci.

Na úrovni vyššieho sekundárneho vzdelávania zavádza štátny vzdelávací program tieto povinné prierezové témy:

- Osobnostný a sociálny rozvoj,
- Environmentálna výchova,
- Ochrana života a zdravia,
- Multikultúrna výchova,
- Mediálna výchova,
- Tvorba projektu a jeho prezentácia.

Osobnostný a sociálny rozvoj

Prierezová téma Osobnostný a sociálny rozvoj je zameraná na zvyšovanie ľudského potenciálu žiakov, poskytuje im základy pre plnohodnotný a zodpovedný život. Ten vyžaduje nielen akademický rozvoj človeka, ale aj rozvoj jeho osobných a sociálnych spôsobilostí, ktoré akademický rozvoj spätne podporujú. Cieľom je, aby žiak získaval a udržal si osobnostnú integritu, pestoval kvalitné medziľudské vzťahy, rozvíjal sociálne spôsobilosti potrebné pre osobný a sociálny život a spoluprácu.

Téma sa prelína všetkými vzdelávacími oblasťami, pričom sa pri jej uskutočňovaní berú do úvahy aktuálne potreby žiakov. Uplatňuje sa aj vzdelávanie k ľudským právam a rodinná výchova. Osobnostný a sociálny rozvoj má najviac priestoru v predmetoch psychosociálny tréning a etická výchova, ale pre dosiahnutie jeho cieľov je dôležité nezabudnúť naň ani v rámci náukových predmetov. Nevyhnutné je, aby sa všetky témy

realizovali prakticky, prostredníctvom vhodných cvičení, modelových situácií, diskusií, hier a iných interaktívnych metód.

Čiastkové ciele tejto prierezovej témy možno vymedziť takto:

- rozvíjať sebareflexiu, rozmyšľať o sebe, spoznávať sám seba, svojich dobrých ale aj slabých stránok, rozvíjať sebaúctu a sebadôveru,
- naučiť sa preberať zodpovednosť za vlastné konanie, osobný život a sebazvedelávanie,
- naučiť sa uplatňovať svoje práva, ale aj rešpektovať práva, názory a potreby ostatných,
- formovať spôsobilosti vedúce k prevencii sociálnopatologických javov (šikanovania, agresivity, užívania návykových látok).

Environmentálna výchova

Problém zachovania života na Zemi sa stáva globálnym. Environmentálna výchova je preto nevyhnutnou súčasťou vzdelávacieho obsahu nižšieho sekundárneho vzdelávania. Realizuje sa v rámci predmetov všetkých vzdelávacích oblastí, najviac priestoru má v biológii, chémii, geografii, občianskej náuke a etickej výchove.

Ciele environmentálnej výchovy sú:

- pochopiť, vedieť analyzovať a hodnotiť vzťahy medzi človekom a jeho životným prostredím na základe poznania zákonov, ktorými sa riadi život na Zemi,
- poznať a chápať súvislosti medzi vývojom ľudskej populácie a vzťahom k prostrediu v rôznych oblastiach sveta,
- pochopiť súvislosti medzi lokálnymi a globálnymi problémami a vlastnú zodpovednosť vo vzťahu k prostrediu,
- citlivo pristupovať k prírode, k prírodnému a kultúrnemu dedičstvu,
- prehľbovať, rozvíjať a upevňovať hodnotový systém, vnímať život ako najvyššiu hodnotu,
- posilňovať pocit zodpovednosti vo vzťahu k živým organizmom a ich prostrediu, vo vzťahu k zdravému životnému štýlu a k estetickým hodnotám prostredia,
- aktívne pristupovať k tvorbe a ochrane životného prostredia,
- rozvíjať spôsobilosti, ktoré sú nevyhnutné pre každodenné konanie a postoje človeka k životnému prostrediu,
- spolupracovať pri ochrane a tvorbe životného prostredia na miestnej, regionálnej a medzinárodnej úrovni,
- pochopiť sociálne a kultúrne vplyvy, ktoré determinujú ľudské hodnoty a správanie,
- byť si vedomý individuálnej zodpovednosti za vzťah človeka k prostrediu ako spotrebiteľa a výrobcu,
- pri získavaní a spracúvaní informácií o stave životného prostredia využívať informačné a komunikačné technológie,
- vedieť hodnotiť objektivnosť a závažnosť takýchto informácií a komunikovať o nich,
- racionálne obhajovať a zdôvodňovať svoje názory a stanoviská,
- pochopiť význam udržateľného rozvoja ako pozitívnej perspektívy ďalšieho vývoja ľudskej spoločnosti.

Ochrana života a zdravia

Táto prierezová téma sa realizuje prostredníctvom učebných predmetov štátneho vzdelávacieho programu (najmä biológia a telesná a športová výchova) a samostatných organizačných foriem vyučovania – účelových cvičení a kurzu. Účelové cvičenia integrujú spôsobilosti žiakov získané v povinných učebných predmetoch, rozširujú a upevňujú ich. Kurz ochrany života a zdravia je vyvrcholením procesu výchovy žiakov v tejto oblasti. Formuje ich vlastenecké povedomie, prispieva ku zvyšovaniu ich telesnej zdatnosti

a psychickej odolnosti, dotvára sústavu ich zručností a návykov využiteľných pri ochrane života a zdravia v mimoriadnych situáciách ale aj pri pobyte a pohybe v prírode.

Cieľom výchovy a vzdelávania je pripraviť každého jednotlivca na život v prostredí, v ktorom žije. Prierezová téma je orientovaná predovšetkým na zvládnutie situácií vzniknutých vplyvom priemyselných a ekologických havárií, dopravnými nehodami, živelnými pohromami a prírodnými katastrofami. Zároveň napomáha zvládnuť nevhodné podmienky v situáciách vzniknutých pôsobením cudzej moci či terorizmom voči občanom nášho štátu.

Výchovno-vzdelávacie pôsobenie sa zameriava na tieto oblasti:

- riešenie mimoriadnych situácií – civilná ochrana,
- zdravotná príprava,
- pobyt a pohyb v prírode,
- záujmové technické činnosti a športy.

K cieľom prierezovej témy patrí:

- formovať vzťah k problematike ochrany svojho zdravia a života, ale aj zdravia a života iných ľudí,
- získať potrebné teoretické vedomosti a praktické zručnosti,
- nadobudnúť vedomosti a zručnosti v sebaochrane a poskytovaní pomoci iným v prípade ohrozenia zdravia a života.
- rozvinúť morálne vlastnosti tvoriace základ vlasteneckého a národného cítenia,
- formovať predpoklady na dosiahnutie vyššej telesnej zdatnosti a celkovej odolnosti organizmu voči fyzickej a psychickej záťaži v náročných životných situáciách.

Multikultúrna výchova

Multikultúrna výchova je zaradená do obsahu vzdelávania s ohľadom na slovenské kultúrne prostredie, kde po stáročia spolunažívali príslušníci rôzneho etnického, národného, náboženského a kultúrneho pôvodu. Multikultúrnosť slovenskej spoločnosti však nikdy neznamenala len pokojné spolunažívanie rôznych skupín obyvateľov, ale vždy bola a dodnes je poznačená aj predsudkami a stereotypmi, ktoré sa prejavujú v rôznych podobách neznášanlivosti, rasizmu či xenofóbie.

Tradičná kultúrna rozmanitosť sa pritom v súčasnosti ešte prehľbuje vďaka viacerým trendom, ktoré sa často zastrešujú pojmom globalizácia. Jedným z týchto trendov, ktorý výrazne zvyšuje rozmanitosť kultúr na Slovensku, je migrácia príslušníkov vzdialenejších a doposiaľ nepoznaných kultúr a subkultúr. Je zrejmé, že žiaci všetkých vekových kategórií budú čoraz častejšie v osobnom aj verejnom živote vystavení rôznym kultúrnym vplyvom a v čoraz väčšej miere sa budú dostávať do kontaktu s príslušníkmi iných kultúr. Preto je potrebné, aby boli na tieto výzvy pripravení a aby boli schopní rozoznať, rešpektovať a podporovať rôzne kultúrne ukotvenie vo svojom okolí.

Cieľom prierezovej témy multikultúrna výchova je preto výchovné a vzdelávacie pôsobenie zamerané na rozvoj poznania rozličných tradičných aj nových kultúr a subkultúr, akceptáciu kultúrnej rozmanitosti ako spoločenskej reality a rozvoj tolerancie, rešpektu a prosociálneho správania a konania vo vzťahu ku kultúrnej odlišnosti. Edukačná činnosť je zameraná na to, aby škola a školské vzdelávanie fungovali ako spravodlivé systémy, kde majú všetci žiaci rovnakú príležitosť rozvíjať svoj potenciál. Žiaci spoznávajú svoju kultúru aj iné kultúry, históriu, zvyky a tradície ich predstaviteľov, rešpektujú tieto kultúry ako rovnocenné a dokážu s ich príslušníkmi konštruktívne komunikovať a spolupracovať.

Multikultúrnú výchovu možno prirodzene začleniť do psychosociálneho tréningu a realizovať ju v rámci humanitných a spoločenskovedných predmetov. Prvky multikultúrnej výchovy však možno v obsahovej a metodologickej rovine či s pomocou vhodných príkladov rozvíjať aj v prírodovedných predmetoch či pri výučbe materinského a cudzích jazykov.

Mediálna výchova

Jedným z významných socializačných faktorov ovplyvňujúcich hodnoty, postoje a správanie jedinca sú médiá. Osvojenie spôsobilosti kompetentne zaobchádzať s médiami je cieľom mediálnej výchovy ako prierezovej témy.

Cieľom mediálnej výchovy je rozvinúť mediálnu kompetenciu žiakov. To predpokladá:

- lepšie porozumieť pravidlám fungovania mediálneho sveta a zmysluplne sa v ňom orientovať,
- osvojiť si stratégie kompetentného zaobchádzania s rôznymi druhmi médií a ich produktmi,
- využívať médiá a ich produkty podľa toho, ako kvalitne plnia svoje funkcie, najmä osvetovú a výchovno-vzdelávaciu,
- kriticky posudzovať mediálne šírené posolstvá, objavovať v nich to hodnotné, čo pozitívne ovplyvňuje osobnostný a sociálny rast,
- uvedomovať si negatívne mediálne vplyvy na vlastnú osobnosť a snažiť sa ich zodpovedným prístupom eliminovať,
- vytvárať si na základe prijímaných informácií vlastný názor na médiá,
- samostatne tvoriť mediálne produkty využiteľné v školských médiách, regionálnych médiách alebo na internete.

Tvorba projektu a jeho prezentácia

Prierezová téma spája viaceré kompetencie, ktoré chceme u žiakov rozvíjať – spôsobilosť komunikovať, argumentovať, používať informácie a pracovať s nimi, riešiť problémy, poznať sám seba a svoje schopnosti, spolupracovať v skupine, tvoriť, prezentovať svoj či skupinový produkt, adekvátne prezentovať sám seba. Žiaci si majú osvojiť postupnosť jednotlivých krokov a metodológiu tvorby projektu, ktorú budú môcť využívať vo všetkých učebných predmetoch, ako aj v mimoškolskej činnosti. Učia sa prezentovať svoju prácu písomne aj verbálne a tiež s použitím informačných a komunikačných technológií. Projekty možno realizovať v každom povinnom učebnom predmete. Témy môže zadávať učiteľ, ale vhodné je, keď ich navrhujú aj samotní žiaci. Môže ísť o témy zaradené v školskom vzdelávacom programe, ale aj akékoľvek iné aktuálne témy, ktoré žiakov zaujímajú.

Spôsobilosti získané pri riešení a prezentácii projektu sú mimoriadne dôležité pre uplatnenie v takých oblastiach činnosti ako je veda (prírodovedné i spoločenskovedné a humanitné disciplíny), technika, pedagogika – teda v oblastiach, v ktorých sa predpokladá ďalší rozvoj a uplatnenie žiakov s intelektovým nadaním.

K cieľom tvorby a prezentácie projektov patrí:

- naučiť sa zostavovať písomnosti osobnej agendy, poznať a aplikovať ich formálnu úpravu, spracovať ich v elektronickej podobe,
- vyhľadávať problémy, identifikovať a opísať ich podstatu,
- klásť otázky, formulovať a overovať hypotézy,
- plánovať a realizovať postupnosť krokov potrebných na dosiahnutie cieľa, spracovať algoritmus riešenia problému,

- navrhovať riešenia a na základe stanovených kritérií vedieť posúdiť rôzne riešenia a ich kvalitu,
- získavať, selektovať a spracúvať informácie adekvátne riešenému problému,
- naučiť sa organizovať vlastnú prácu,
- rozvíjať spôsobilosť riadiť sám seba, spolupracovať v tíme i riadiť prácu v tíme,
- získať základné spôsobilosti pre plánovanie a realizáciu jednoduchého výskumu,
- na základe získaných informácií a údajov formulovať jednoduché závery,
- vedieť vytvoriť plán prezentácie,
- využívať rôzne typy prezentácií,
- kultivovane prezentovať výsledky projektu písomnou alebo ústnou formou,
- tvoriť prezentácie pomocou IKT, zvládnuť ich formálnu úpravu,
- adekvátne komunikovať, vyjadrovať svoje myšlienky, reagovať na otázky, argumentovať,
- vedieť na úrovni obhajovať svoje tézy, myšlienky a názory,
- vedieť prijať kompromis alebo stanovisko inej strany,
- chápať a rešpektovať hodnoty duševného vlastníctva.

5. Charakteristika odboru vzdelávania a podmienky prijímania žiakov

Gymnázium pre žiakov so všeobecným intelektovým nadaním poskytuje vyššie sekundárne vzdelávanie stupňa ISCED 3a, čo znamená stredné všeobecné vzdelanie s maturitou. V porovnaní s inými žiakmi gymnázií získavajú nadaní žiaci toto vzdelanie modifikovanými postupmi, prispôbenými ich špeciálnym výchovno-vzdelávacím potrebám. Vyššie sekundárne vzdelávanie trvá štyri roky (v štvorročnom gymnázium alebo na druhom stupni osemročného gymnázia). V individuálnych prípadoch môže byť skrátené preskočením ročníka alebo absolvovaním viacerých ročníkov počas jedného školského roku.

Podmienky prijatia žiakov do škôl pre žiakov so všeobecným intelektovým nadaním stanovuje § 105 zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní a Vyhláška MŠ SR č. 307/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní žiakov so všeobecným intelektovým nadaním.

6. Vzdelávacie štandardy

V doterajšom systéme výchovy a vzdelávania pracovali všetky školy podľa štátom schválených učebných osnov, v ktorých bol definovaný výchovno-vzdelávací cieľ a obsah jednotlivých učebných predmetov. Podľa súčasných predpisov (§ 7 ods. 4 písm. f) a § 9 ods. 5 zákona č. 245/2008 Z. z.) sú učebné osnovy súčasťou školského vzdelávacieho programu. Každá škola si vypracúva vlastné učebné osnovy; ich minimálny rozsah je daný vzdelávacím štandardom príslušného štátneho vzdelávacieho programu (§ 9 ods. 6).

Štátny vzdelávací program pre žiakov so všeobecným intelektovým nadaním nemá osobitné vzdelávacie štandardy. Učebné osnovy škôl pre týchto žiakov budú odlišné, v niektorých vzdelávacích oblastiach bohatšie ako osnovy bežných škôl, v iných možno stručnejšie, no vzdelávací štandard – teda minimum, ktoré nadaní žiaci musia zvládnuť, je rovnaký ako vzdelávací štandard všetkých ostatných škôl.

Vzdelávacie štandardy sú podľa § 6 ods. 4 písm. g) školského zákona súčasťou štátneho vzdelávacieho programu. Podľa § 9 ods. 1 obsahujú súbor požiadaviek na osvojenie si vedomostí, zručností a schopností, ktoré majú deti a žiaci získať, aby mohli pokračovať vo vzdelávaní v nadväzujúcej časti vzdelávacieho programu alebo aby im mohol byť priznaný stupeň vzdelania podľa tohto zákona. Práve potreba nadväznosti medzi jednotlivými

stupňami, pričom konkrétny žiak (s ohľadom na jeho aktuálne výchovo-vzdelávacie potreby) nemusí absolvovať program pre žiakov so všeobecným intelektovým nadaním na všetkých stupňoch a vo všetkých ročníkoch, je dôvodom, prečo musia byť vzdelávacie štandardy škôl toho istého stupňa rovnaké pre všetkých žiakov. V štátnom vzdelávacom programe pre bežné školy sa k tomu uvádza: „Obsahová časť vzdelávacieho štandardu určuje minimálny obsah vzdelávania. Jeho hlavným cieľom je zjednocovať, koordinovať, resp. zabezpečovať kompatibilitu minimálneho obsahu vzdelávania na všetkých školách.“

Podstatu vzdelávacích štandardov vysvetľuje štátny vzdelávací program pre bežné školy takto: V novom výchovno-vzdelávacom systéme sa kladie zvýšený dôraz „na výstup zo vzdelávania... Je to štruktúrovaný popis spôsobilostí. Vzdelávanie je úspešné vtedy, ak vieme, k akým cieľom podľa požiadaviek majú žiaci dospieť. Preto sa v štátnom vzdelávacom programe kladie dôraz na formulovanie požiadaviek na výstup z témy, z ročníka alebo celého stupňa podľa charakteru predmetu. Požiadavky na výstup sú sformulované v časti programu s názvom vzdelávací štandard“. V skutočnosti sú vzdelávacie štandardy k štátnym vzdelávacím programom pre stupne ISCED 1, ISCED 2 a ISCED 3a pripojené ako prílohy. Tieto prílohy sú záväzné aj pre tvorbu učebných osnov škôl pre žiakov s intelektovým nadaním.

Zákon č. 245/2008 Z. z. v § 9 ods. 2 stanovuje: “Vzdelávacie štandardy pre deti a žiakov sa členia na a) výkonové štandardy, ktoré určujú kritériá úrovne zvládnutia vedomostí, zručností a schopností, b) obsahové štandardy, ktoré určujú rozsah požadovaných vedomostí a zručností.“ Tvorba vzdelávacích štandardov je náročný proces, ktorý nie je doteraz zavŕšený. Štandardy rôznych učebných predmetov v prílohe štátneho vzdelávacieho programu sú spracované na rôznej úrovni, niektoré stručne, iné podrobnejšie, niektoré nie sú členené v zmysle zákona, nakoľko boli pripravované ešte pred schválením zákona v parlamente. Vzdelávacie štandardy sa budú priebežne upravovať. Momentálne platné znenie bude vždy dostupné na www.minedu.sk.

7. Rámcové učebné plány

Rámcové učebné plány vzdelávacej úrovne ISCED 3a sa týkajú štvorročných gymnázií a 5. – 8. ročníka osemročných gymnázií. Rámcové učebné plány gymnázií pre žiakov so všeobecným intelektovým nadaním vychádzajú z rámcových učebných plánov pre gymnáziá, povinnú časovú dotáciu niektorých predmetov však mierne znižujú. Zníženie sa týka matematiky v 1. ročníku, biológie v 2. ročníku, dejepisu v 2. a 3. ročníku; jedna hodina občianskej náuky sa presúva z 3. do 4. ročníka.

Zníženie povinnej dotácie neznamena znižovanie vzdelávacích štandardov; vzhľadom na úroveň svojho nadania by ich mali žiaci dosiahnuť aj pri menšom počte vyučovacích hodín. Zmyslom tohto opatrenia je získať viac voliteľných hodín, aby jednotlivé školy mohli svoje učebné plány postaviť variabilnejšie a viac vychádzať v ústrety individuálnym výchovno-vzdelávacím potrebám nadaných žiakov. Časť, alebo aj celú dotáciu voliteľných hodín možno použiť na povinne voliteľné predmety – jednotliví žiaci tak môžu pracovať podľa čiastočne individualizovaných učebných plánov. Všetky predmety zaradené do učebného plánu možno vyučovať aj blokovo, ak pritom bude dodržaná týždenná dotácia alebo celková dotácia za obdobie, v ktorom sa blokovo vyučovanie realizovalo.

Súhrnný počet povinných a voliteľných hodín je v 1. – 3. ročníku 32, v 4. ročníku 30 týždenne (oproti rámcovým učebným plánom ISCED 3a pre bežné gymnáziá je teda v 1. a 3. ročníku o hodinu vyšší). Navyiac si jednotliví žiaci so všeobecným intelektovým nadaním

môžu podľa svojich záujmov a schopností individuálne vybrať do šesť hodín nepovinných predmetov, ak ich škola ponúka.

Vzdelávacia oblasť	Predmet	Ročník:	1.	2.	3.	4.
Jazyk a komunikácia	slovenský jazyk a literatúra		3	3	3	3
	prvý cudzí jazyk		4	4	4	4
	druhý cudzí jazyk		2	2	2	2
Človek a príroda	fyzika		2	2	1	-
	chémia		2	2	1	-
	biológia		2	2	1	-
Človek a spoločnosť	dejepis		2	1	1	-
	geografia		1	2	1	-
	občianska náuka		-	-	1	2
Človek a hodnoty	etická / náboženská výchova		1	1	-	-
	psychosociálny tréning		-	-	-	1
Matematika a práca s informáciami	matematika		3	3	3	1
	informatika		1	1	1	-
Umenie a kultúra	umenie a kultúra		1	1	1	1
Zdravie a pohyb	telesná a športová výchova		2	2	2	2
Povinná časť spolu			26	26	22	16
Voliteľné hodiny (v rámci školského, resp. individuálneho vzdelávacieho programu, ak ho škola umožňuje)			6	6	10	14
Spolu (povinné + voliteľné)			32	32	32	30
Nepovinné predmety (individuálne voliteľné)			0-6	0-6	0-6	0-6

8. Vyučovací jazyk

Vyučovacím jazykom v školách pre deti so všeobecným intelektovým nadaním je štátny jazyk.

Ak je žiak gymnázia pre žiakov so všeobecným intelektovým nadaním dieťaťom občanov patriacich k národnostnej menšine, môže mať v rámci voliteľných predmetov v učebnom pláne zaradený predmet jazyk a literatúra príslušnej národnosti s tým, že povinná dotácia predmetu slovenský jazyk a literatúra v ročníkoch úrovne ISCED 3a sa mu zníži o jednu hodinu týždenne.

Vo svojom jazyku sa žiak so všeobecným intelektovým nadaním, ktorý je dieťaťom občanov patriacich k národnostnej menšine, môže vzdelávať v gymnáziu s vyučovacím jazykom príslušnej národnostnej menšiny podľa individuálneho vzdelávacieho programu, ktorý zohľadní jeho špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby.

9. Organizačné podmienky na výchovu a vzdelávanie

Výchova a vzdelávanie žiakov so všeobecným intelektovým nadaním v školách pre žiakov s nadaním je organizovaná v súlade s § 103, § 104 a § 106 zákona č. 245/2008 Z. z. a vyhláškou MŠ SR č. 307/2008 Z. z. Na stupni ISCED 3a sa jedná o všetky ročníky štvorročného gymnázia a o ročníky 5.-8. osemročného gymnázia pre žiakov so všeobecným intelektovým nadaním.

Vzdelávanie v štvorročnom gymnáziu pre žiakov so všeobecným intelektovým nadaním alebo na druhom stupni osemročného gymnázia pre žiakov so všeobecným intelektovým nadaním je celodenné v rámci dennej formy štúdia (§ 54, ods. 2, 6 školského zákona).

Podľa § 104 ods. 9 školského zákona je v triede strednej školy pre žiakov so všeobecným intelektovým nadaním najviac 22 žiakov. Vyučovanie v škole pre žiakov so všeobecným intelektovým nadaním možno organizovať v rámci celej triedy alebo v menších skupinách (delenie triedy na niektoré predmety). Skupiny sa vytvárajú spravidla s ohľadom na úroveň a štruktúru nadania jednotlivých žiakov. Podľa podmienok školy možno na zabezpečenie plnenia cieľov vzdelávacieho programu a vzhľadom na individuálne schopnosti a záujmy žiakov pri vyučovaní spájať triedy toho istého ročníka, ale aj jednotlivé skupiny z rôznych tried.

Vyučovanie sa organizuje v hodinových alebo dvojhodinových časových jednotkách, jedna vyučovacia hodina má 45 minút. Možno ho však organizovať aj blokovo, ak bude dodržaná celková časová dotácia za obdobie, v ktorom sa blokovo vyučovanie realizuje. Pri dodržaní tejto podmienky možno do spoločného bloku spájať aj rôzne predmety, čím sa pri vyučovaní niektorých tém lepšie zabezpečí uplatnenie medzipredmetových vzťahov.

Vzdelávací proces v škole pre žiakov so všeobecným intelektovým nadaním je výrazne individualizovaný. Jednotliví žiaci s intelektovým nadaním môžu byť podľa § 103 zákona č. 245/2008 Z. z. preradení do vyššieho ročníka bez absolvovania predchádzajúceho ročníka (ods. 9 písm. d), absolvovať viacero ročníkov počas jedného školského roka (ods. 9 písm. e), absolvovať niektoré učebné predmety vo vyššom ročníku (ods. 9 písm. f). Môžu tiež postupovať podľa individuálneho učebného plánu (§ 26).

Ak je intelektovo nadaný žiak súčasne žiakom so zdravotným znevýhodnením, pracuje podľa individuálneho výchovno-vzdelávacieho programu (§ 4 ods. 3 vyhlášky MŠ SR č. 307/2008 Z. z.), v ktorom musia byť zohľadnené aj výchovno-vzdelávacie potreby vyplývajúce z tohto znevýhodnenia.

10. Povinné personálne zabezpečenie

Realizácia štátneho vzdelávacieho programu vo výchovno-vzdelávacom procese si vyžaduje zodpovedajúce personálne podmienky, ktoré zabezpečia efektívnosť vzdelávania a vytváranie kooperatívnych sociálnych vzťahov medzi jeho účastníkmi. Učitelia žiakov s intelektovým nadaním musia spĺňať požiadavky pedagogickej a odbornej spôsobilosti podľa

platných predpisov. Na stupni ISCED 3a to bude aprobácia pre vyučovanie jednotlivých učebných predmetov na gymnáziu. Predmety, ktoré sú v školskom vzdelávacom programe zaradené nad rámec štátneho vzdelávacieho programu, a predmety, v ktorých sa poskytuje rozšírené vzdelávanie, môže vyučovať učiteľ s aprobáciou pre iný typ strednej školy, vysokoškolský učiteľ, alebo odborník z vedecko-výskumnej či technickej praxe. Edukáciu nadaného žiaka so zdravotným znevýhodnením možno podľa § 104, ods. 8 školského zákona zabezpečovať aj s pomocou asistenta učiteľa.

Na tejto úrovni vzdelávania žiakov so všeobecným intelektovým nadaním je potrebné pripraviť kvalifikovaný, kompetentný, zaangažovaný a tvorivý pedagogický tím, ktorý dokáže zabezpečiť optimálny rozvoj všetkých oblastí nadania jednotlivých žiakov. Pedagogickí pracovníci škôl sa prijímajú na základe výberového konania, ktoré zohľadňuje požiadavky na ich pedagogické, odborné, ale aj osobnostné kompetencie. Riaditeľ školy zabezpečí, aby boli odborne zaškolení a dostatočne uvedení do špecifik práce s intelektovo nadanými žiakmi. Pedagógovia si zvyšujú kvalifikáciu postgraduálnym vzdelávaním, špeciálnym inovačným štúdiom alebo cyklickým vzdelávaním zameraným na pedagogiku nadaných. Nadštandardné podmienky výchovno-vzdelávacieho procesu možno zaistiť formou spolupráce so zahraničnými školami či s lektormi, vysokými školami a vedecko-výskumnými inštitúciami.

Podobne ako v štátnom vzdelávacom programe pre bežné školy sa stanovuje, že pedagogickí zamestnanci:

- preukazujú odborné a pedagogicko-psychologické spôsobilosti, ktoré využívajú pri pedagogickej komunikácii, motivácii žiakov, ich diagnostikovaní, hodnotení, pozitívnom riadení triedy a udržiavaní neformálnej disciplíny,
- riadia svoj sebarozvoj a celoživotné učenie v odbornej oblasti a osobnostnom raste,
- sú ako súčasť kolektívu schopní efektívnej a ľudsky podporujúcej komunikácie, spolupráce, práce v tímoch a kooperatívneho riešenia problémov.

Vedúci pedagogickí zamestnanci okrem toho:

- svojimi manažérskymi spôsobilosťami vytvárajú predpoklady pre fungujúce, motivované spolupracujúce spoločenstvo v škole s náročnou profesionálnou klímou a podporujúcim prostredím,
- zaujímajú sa o svoj rast, ako aj odborný a osobnostný rast všetkých členov kolektívu a vytvárajú preň podmienky.

Pri vzdelávaní žiakov so všeobecným intelektovým nadaním na stupni ISCED 3a je zabezpečená spolupráca s psychológom, ktorý sleduje osobnostný, kognitívny, emocionálny a sociálny vývin žiakov, intervenuje doň psychologickými prostriedkami, ak je to potrebné, a poskytuje poradenské služby pedagogickým pracovníkom. Môže ísť o školského psychológa, alebo psychológa centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie, ktorý diagnostikoval všeobecné intelektové nadanie žiakov.

11. Povinné materiálne-technické a priestorové zabezpečenie

Dôležitou podmienkou uskutočňovania vzdelávacieho programu pre žiakov so všeobecným intelektovým nadaním sú primerané priestorové podmienky a materiálne-technické zabezpečenie školy.

Priestory školy sa členia na:

- všeobecné učebne (triedy),
- jazyková učebňa (učebne),

- špeciálne učebne predmetov, ktorých vyučovanie to podľa školského vzdelávacieho programu vyučuje (chémia, fyzika...)
- učebňa informatiky,
- telocvičňa, resp. učebňa (učebne) s upraveným bezpečným povrchom podlahy,
- informačno-študijné centrum (knížnica, médiotéka),
- priestory pre aktívne využitie voľného času, spoločné činnosti a relaxáciu,
- priestory vhodné pre hromadné stretávanie sa žiakov celej školy alebo tried, učiteľov a rodičov,
- priestory pre záujmovú činnosť po vyučovaní (školský klub, záujmové krúžky),
- miestnosti pre prípravné práce učiteľov a ich relaxáciu (zborovňa, kabinety),
- priestory pre uloženie učebných pomôcok,
- kancelárie vedenia školy a nepedagogických zamestnancov školy,
- ďalšie pomocné priestory pre zaistenie chodu školy (kotolňa, sklad ap.),
- priestory pre odkladanie odevov a obuvi (šatne),
- spoločné priestory pre hygienu žiakov vrátane WC
- priestory pre hygienu pedagogických a nepedagogických zamestnancov školy vrátane WC
- priestory spoločného stravovania,
- miestnosť pre riešenie zdravotných problémov,
- školské ihrisko, školský dvor alebo iný pozemok vhodný na športy, relaxáciu, prípadne vyučovanie na čerstvom vzduchu.

K povinnému materiálnemu a technickému vybaveniu patria:

- polyfunkčné vybavenie učební, umožňujúce žiakom pracovať pri rôznom rozmiestnení pracovných miest,
- funkčné vybavenie špeciálnych učební (jazyky, chémia, fyzika...)
- vybavenie miestností na voľný čas a rekreáciu,
- vybavenie telocvične, športové a telocvičné pomôcky,
- učebnice, alternatívne učebnice, učebné materiály, pracovné zošity,
- doplnková literatúra pre žiakov, náučná literatúra, encyklopédie, krásna literatúra,
- literatúra pre učiteľov, metodické materiály,
- interaktívne výukové programy na nosičoch CD, DVD,
- audiotechnika a videotechnika,
- počítačová technika pre žiakov, zariadenie počítačovej učebne s napojením na internet,
- osobné počítače s príslušenstvom a napojením na internet pre vedenie školy, pedagogických pracovníkov i administratívnych zamestnancov školy,
- rozmnožovacia technika, výkonná kopírka na rozmnožovanie alternatívnych učebných materiálov,
- spotrebný materiál.

12. Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní

Tieto podmienky sú rovnaké ako na iných gymnáziách. Škola svojimi organizačnými opatreniami zabezpečuje:

- zdravé prostredie učební a ostatných priestorov školy podľa platných technických a hygienických noriem (zodpovedajúca svetelnosť, teplota, nehlučnosť, čistota, vetranie, hygienické vybavenie),
- primeranú veľkosť sedacieho a pracovného nábytku,
- vhodný režim vyučovania s rešpektovaním hygieny učenia a učenia sa,
- vhodnú štruktúru pracovného režimu a odpočinku žiakov, pedagogických pracovníkov i nepedagogických zamestnancov školy,

- stravovací a pitný režim adekvátny vekovým a individuálnym potrebám žiakov i zamestnancov školy,
- aktívnu ochranu žiakov i zamestnancov školy pred úrazmi,
- dostupnosť prvej pomoci (materiálnu i personálnu),
- súpis kontaktov na lekárske služby a služby pomoci pri nepredvídaných udalostiach,
- zákaz fajčenia, pitia alkoholu a používania iných škodlivín v škole a jej okolí,
- výrazné označenie všetkých nebezpečných predmetov a častí využívaných priestorov,
- pravidelnú kontrolu priestorov z hľadiska bezpečnosti a kontrolu plnenia bezpečnostných opatrení.

13. Osobitosti a podmienky na výchovu a vzdelávanie intelektovo nadaných žiakov s ďalšími špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami

Nadpriemerné intelektové nadanie sa môže rozvinúť aj u žiaka s postihnutím, žiaka chorého alebo zdravotne oslabeného, žiaka s vývinovými poruchami učenia alebo správania. Školský zákon zaraďuje takéto deti k žiakom so zdravotným znevýhodnením (§ 2 písm. k) a pokladá ich, rovnako ako žiakov s nadaním, za žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Tieto potreby musí diagnostikovať zariadenie výchovného poradenstva a prevencie (§ 2 písm. j). Intelektovo nadaný jednotlivec môže okrem mentálneho postihnutia trpieť prakticky ľubovoľným problémom či kombináciou problémov z oblasti zdravotného znevýhodnenia, a to po celú dobu vzdelávania, alebo iba v istom časovom či vývinovom období.

Ak má žiak školy pre žiakov so všeobecným intelektovým nadaním okrem nadania diagnostikované aj špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby vyplývajúce z jeho zdravotného znevýhodnenia, vzdeláva sa podľa individuálneho vzdelávacieho programu (§ 4 ods. 3 vyhlášky MŠ SR č. 307/2008 Z. z.), ktorý zohľadňuje nielen potrebu rozvíjať jeho nadanie, ale aj potrebu kompenzovať nedostatky vyplývajúce z jeho zdravotného znevýhodnenia. Za tvorbu tohto programu zodpovedá triedny učiteľ, ktorý pri tom spolupracuje so školským špeciálnym pedagógom alebo špeciálnym pedagógom príslušného zariadenia výchovného poradenstva a prevencie.

Pri príprave individuálneho vzdelávacieho programu a vo výchovno-vzdelávacej práci postupujú pedagogickí pracovníci školy pre žiakov s intelektovým nadaním v súlade so školským vzdelávacím programom a súčasne podľa metodických materiálov, ktoré pre jednotlivé druhy špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb schválilo ministerstvo školstva.

Škola pre žiakov so všeobecným intelektovým nadaním, na ktorej sa vzdelávajú žiaci so zdravotným znevýhodnením, zabezpečuje služby školského špeciálneho pedagóga (§ 130, ods. 3 písm. c) zákona č. 245/2008 Z. z.) alebo terénneho špeciálneho pedagóga (§ 131 ods. 2 zákona) v spolupráci s centrom špeciálno-pedagogického poradenstva. Pri starostlivosti o žiakov s rôznymi druhmi špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb spolupracuje tiež s centrom pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie, deťskými, dorastovými a príslušnými odbornými lekármi, prípadne ďalšími odborníkmi. Škola tiež svojim žiakom zabezpečuje potrebné kompenzačné, rehabilitačné a špeciálne učebné pomôcky.

14. Zásady a podmienky pre vypracovanie školských vzdelávacích programov

Školský vzdelávací program predstavuje druhú úroveň participatívneho modelu riadenia výchovno-vzdelávacieho procesu. Poskytuje školám možnosť profilovať sa

a vychádzať v ústrety potrebám a záujmom žiakov. Škola je otvoreným spoločenstvom; pozná požiadavky žiakov a rodičov, obce, špecifiká regiónu, a to všetko má premietnuť do konkrétneho obsahu a foriem vzdelávania, ktoré vo svojom programe ponúka.

Školský vzdelávací program je podľa § 7 ods. 1 zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní základným dokumentom školy, podľa ktorého sa výchova a vzdelávanie uskutočňuje. Vydáva ho riaditeľ školy po prerokovaní v pedagogickej rade školy a v rade školy. Zriaďovateľ si ho od riaditeľa môže vyžiadať na schválenie (§ 7 ods. 2 zákona). Ak ide o novozriaďovanú školu, odborné vypracovanie školského vzdelávacieho programu zabezpečí zriaďovateľ a prikladá ho k žiadosti o zaradenie školy do siete škôl a školských zariadení (§ 7 ods. 8).

Školský vzdelávací program musí byť vypracovaný v súlade s princípmi a cieľmi výchovy a vzdelávania stanovenými školským zákonom a tiež v súlade s príslušným štátnym vzdelávacím programom (§ 7 ods. 3); v prípade školy pre žiakov so všeobecným intelektovým nadaním teda v súlade so štátnym vzdelávacím programom pre školy pre žiakov so všeobecným intelektovým nadaním. Súlad školského vzdelávacieho programu s týmito dokumentami kontroluje Štátna školská inšpekcia (§ 7 ods. 7).

Riaditeľ školy zverejní školský vzdelávací program na verejne prístupnom mieste (§ 7 ods. 9). Myslí sa tým výveska vo verejne prístupnom vestibule či predsieni školy, program môžu obsahovať písomné informačné a propagačné materiály o škole, mal by byť zverejnený na webovej stránke školy. Je vhodné, aby bol záujemcom prístupný aj na školskom odbore obecného úradu, resp. u zriaďovateľa školy.

Povinnú štruktúru školského vzdelávacieho programu vymedzuje § 7 ods. 4 školského zákona. **Obsah školského vzdelávacieho programu** je nasledovný:

1. názov,
2. vymedzenie vlastných cieľov a poslania výchovy a vzdelávania,
3. údaj o stupni vzdelania, ktorý sa absolvovaním programu alebo jeho ucelenej časti dosiahne,
4. vlastné zameranie školy (vrátane špecifik práce s intelektovo nadanými žiakmi),
5. informácie o dĺžke štúdia a formách výchovy a vzdelávania,
6. učebný plán,
7. učebné osnovy,
8. informáciu o vyučovacom jazyku školy,
9. informácie o podmienkach a spôsobe ukončovania výchovy a vzdelávania,
10. informácie o vydávaní dokladu o získanom vzdelaní,
11. personálne zabezpečenie,
12. opis materiálno-technických a priestorových podmienok,
13. opis podmienok na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní,
14. vnútorný systém kontroly a hodnotenia žiakov,
15. vnútorný systém kontroly a hodnotenia zamestnancov školy,
16. požiadavky na kontinuálne vzdelávanie pedagogických a odborných zamestnancov školy.

Pri tvorbe školského vzdelávacieho programu sa uplatňujú nasledujúce **zásady**:

- V školskom vzdelávacom programe školy pre žiakov so všeobecným intelektovým nadaním sa odráža zameranie školy a stratégia, ktorú určuje vedenie školy spolu s obcou a regiónom s ohľadom na špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby nadaných žiakov, potreby ich osobnostného rozvoja i potreby spoločnosti, v ktorej budú žiaci aj neskôr svoje nadanie uplatňovať.

- Na tvorbe školského vzdelávacieho programu sa podieľa celý pedagogický zbor školy, program je výpoveďou školy o jej predstave kvalitného vzdelávania.
- Škola si môže pre svoj vzdelávací program vytvoriť názov, ktorý vystihuje jeho hlavné myšlienky.
- Programové zameranie školy sa profiluje pomocou školského učebného plánu, do ktorého škola zaradi predpísané povinné predmety a predmety alebo iné aktivity, ktorými využije tzv. voľné hodiny. V školskom učebnom pláne musia byť využité všetky, t. j. povinné i voliteľné hodiny, ktoré jej dáva štátny vzdelávací program k dispozícii.
- Škola môže mať aj viacero učebných plánov, ak má triedy s rôznym zameraním.
- Školský vzdelávací program umožňuje využiť jednotlivým žiakom aj individuálne vzdelávacie stratégie vymedzené v § 3 ods. 9 školského zákona.
- Školský vzdelávací program počíta s možnosťou vytvoriť individuálne vzdelávacie programy pre žiakov, ktorí okrem nadania majú aj iné druhy špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb.

Podstatnou zložkou školského vzdelávacieho programu sú **učebné plány** a **učebné osnovy**. Pri tvorbe učebných plánov možno postupovať nasledovne:

- Škola využije voľné hodiny na zvýšenie časovej dotácie povinných predmetov určených štátnym vzdelávacím plánom; v takom prípade sa počíta s obohacovaním obsahu týchto predmetov, ktoré sa vymedzí v učebných osnovách.
- Škola rozšíri učebný plán o nové predmety v súlade so svojím zameraním.
- Zvýšenie dotácie povinných predmetov a zaradenie nových predmetov možno kombinovať.
- V školskom vzdelávacom programe možno niektoré povinné predmety zlúčiť do tematických blokov, ak sa nezníži ich celková povinná dotácia a minimálny obsah stanovený vzdelávacími štandardami. Predmety možno integrovať v rámci tematickej oblasti (Človek a príroda, Človek a spoločnosť, Človek a hodnoty), ale aj naprieč oblasťami (príklad: namiesto 4 hodín cudzieho jazyka a 3 hodín matematiky týždenne možno vyučovať 3 hodiny cudzieho jazyka a 4 hodiny matematiky s tým, že jedna hodina matematiky je venovaná vyučovaniu matematiky v cudzom jazyku).
- Jednotlivé hodiny stanovené rámcovým vzdelávacím plánom možno v školskom učebnom pláne presunúť aj medzi ročníkmi, ak sa zachová minimálna predpísaná dotácia predmetu v rámci celého stupňa ISCED 3a a maximálny počet vyučovacích hodín v jednotlivých ročníkoch.
- Nepovinné predmety možno využiť na individualizáciu učebných plánov jednotlivých žiakov. V predmaturitnom a maturitnom ročníku to žiakom umožní profilovať sa vzhľadom na predpokladaný smer ich vysokoškolského štúdia.
- V učebnom pláne treba riešiť aj spôsob realizácie povinných prierezových tém, a to ich zaradením do rozvrhu v rámci voľných hodín, alebo (častejšie) ich zapracovaním do učebných osnov, ktoré škola vypracúva pre každý vyučovaný predmet.
- Pri tvorbe osnov povinných učebných predmetov vychádza škola zo štátom schválených vzdelávacích štandardov, ktoré v niektorých predmetoch vzhľadom na nadanie žiakov primerane rozširuje. Pre predmety zaradené iba v školskom učebnom pláne musí škola vypracovať vlastné osnovy.

Pri tvorbe školského vzdelávacieho programu stupňa ISCED 3a pre žiakov so všeobecným intelektovým nadaním možno využiť materiály, ktoré boli v predchádzajúcom období schválené Ministerstvom školstva SR na základe projektu pokusného overovania alternatívnej starostlivosti o intelektovo nadaných žiakov gymnázia s tým, že učebný plán sa upraví tak, aby bol v súlade s rámcovým učebným plánom štátneho vzdelávacieho programu (kapitola 7). Počet hodín jednotlivých povinných predmetov (prípadne ich blokov) nemôže byť menší, než určuje rámcový učebný plán. Konkrétne sa jedná o:

- *Učebný plán pre gymnázium s osemročným štúdiom pre žiakov s intelektovým nadaním* schválený Ministerstvom školstva SR dňa 11.9.2007 pod č. CD-2007-16821/35023-1:914 s platnosťou od 15.9.2007. Materiál je dostupný na www.statpedu.sk.

Podrobnejšie informácie o spôsobe vzdelávania intelektovo nadaných žiakov, ktorý bol pokusne overovaný v Škole pre mimoriadne nadané deti a gymnáziu v Bratislave, možno získať aj na metodických odborných seminároch, ktoré táto škola pravidelne organizuje. Kontakt prostredníctvom www.smnd.sk.